

הוועדה המשרדית
לגלישה בטוחה ברשת

מערך שיעור: עקבות דיגיטאליים - ארכיאולוגיה במאה ה- 21

כתיבה: נאדיה חאג', יסמין ליסמן, עידית רותם, יפעת זץ

שכבת גיל: ד- י

משך הפעילות: 90 ד'

רציונל-

הארכיאולוגיה היא מדע העוסק בחקר עברה של התרבות האנושית באמצעות ממצאים מהעבר כגון שרידי בתיים, כלים, קברים, עצמות אדם ובעלי חיים. חקר הפריטים שנעשה באמצעות חפירות ארכיאולוגיות מאפשר להסיק מסקנות ולשחזר את אורח חייו של האדם בהיבטים שונים כגון תזונה, לבוש, סטטוס חברתי, משלח יד ועוד. בנוסף, מידע זה יכול לזמן לנו הצצה לעולמו הרוחני, החברתי, התרבותי, למחשבותיו אמונות ודעותיו של האדם.

נסו לדמיין לעצמכם אלו שרידים ארכיאולוגיים יגלו אודות אורח החיים שלנו בעוד 1000 שנים? מה הם יוכלו לספר עלינו? ומהו האתר הארכיאולוגי המשמעותי שבו הארכיאולוג העתידי יחפש מידע?

ככל הנראה, רשת האינטרנט, בשל היותה מאגר עצום של מידע, תהווה בעתיד אתר ארכיאולוגי באמצעותו הדורות הבאים ילמדו אודות אורח חייו. הפעולות שאנו נוהגים לעשות ברשת כגון העלאת פוסטים, תמונות, סרטונים, ביצוע רכישות, חיפוש מידע וקיום תקשורת בין אישית במרחבי הרשת מתועדות ונשמרות כעקבות דיגיטאליים אשר לא ניתנות למחיקה.

על כן, עלינו להקדיש תשומת לב רבה באשר לפעולות שאנו מקיימים במרחבי הרשת ולמידע שאנו מעלים ומשתפים, שכן אלו יישארו שם לתמיד ויספרו עלינו.

מטרת השיעור-

1. להגביר מודעות בקרב התלמידים טרם היציאה לחופשת הקיץ באשר להשלכות התנהלותם ברשת.
2. לחדד את המסר כי הפעולות של כל אחד מאתנו ברשת משאירות עקבות דיגיטאליים ועל כן חשוב להפעיל שיקול דעת לפני פרסום תכנים שונים. זאת, על מנת לשמור על זהות דיגיטאלית ראויה, מכבדת וערכית.
3. להדגיש כי הממצאים הארכיאולוגיים העתידיים באמצעותם הדורות הבאים ילמדו אודותינו כחברה הינם ממצאים שייאספו (גם) ברשת. על כן, חשוב שכחברה נציג עצמנו כתרבות אנושית, רגישה בעלת ערכים חברתיים ומוסריים.

מהלך הפעילות-

1. משימה כיתתית/ לבית

למורה - דברי מבוא לפעילות

הוועדה המשרדית לגלישה בטוחה ברשת

חופשת הקיץ עומדת בפתח. זוהי נקודת זמן בה שעות הפנאי רבות, בהן התלמידים מבליים בים ובברכה, צופים בסרטים, מטיילים וגולשים... גם במרחבי הרשת. בכל מקום בו אנו נמצאים אנו משאירים סימן - עקבות ("היינו כאן"). אלו עקבות אנו משאירים אחרינו והיכן? המורה תזמין את התלמידים לתת דוגמאות מחייהם (תשובות אפשריות: עקבות רגל בחול על חוף הים, משאירים פסולת- לעיתים במקומות מותרים ומסודרים ולעיתים לא, טביעות דיגיטליות ברשת...).

המורה ינחה את התלמידים לחפש ברשת (בבית או בכיתה) הגדרה למונח: טביעת רגל דיגיטלית / עקבות דיגיטליים. התלמידים יכתבו תשובותיהם (בפורום הכיתתי/בקובץ שיתופי וכד') ויציגו את תשובותיהם בכיתה.

2. עבודה בקבוצות: חוקרים לעומק את טביעות הרגל שלנו

- א. הכיתה תחולק לקבוצות. בכל קבוצה כ- 6 תלמידים.
  - ב. המורה תזמין את חברי הקבוצה לחשוב ביחד איזה מידע הם מפרסמים ברשת (הודעות אישיות, תמונות, סרטונים, "לייקים", טוקבקים וכו') ולכתוב דוגמאות בתוך דף טביעות הרגל ([מצ"ב כדף להדפסה](#)).
  - ג. לאחר מילוי הדוגמאות בתוך טביעות הרגלים, יתבקשו התלמידים למצוא מאפיינים משותפים לדוגמאות ולסווג את טביעות הרגל הדיגיטליות לקבוצות.
  - ד. חברי הקבוצה יתבקשו לנסח מספר תובנות אליהן הגיעו בעקבות החלוקה שערכו.
- (הערה: אפשר לקשר לנושא שמירה על הפרטיות ברשת, ולשאל את התלמידים מהו מידע פרטי, וכיצד פרסום מידע פרטי עלול להשפיע על העקבות הדיגיטליים).

3. דיון במליאה

המורה יקיים דיון בכיתה במליאה סביב השאלות הבאות:

★ מהן הפעולות ברשת שמשאירות עקבות דיגיטליים?

(תשובה אפשרית: חיפוש מידע ברשת, אתרים בהם היינו, פרסום מידע טקסטואלי/ תמונה/ סרטון, תגובות, התנהלות באימייל, בניית פרופיל אישי ברשת חברתית, כל תקשורת עם "חברים" ברשת חברתית). יש לציין שגם אם מחקנו את המידע שפרסמנו, המידע לא יראה בסביבה בה פורסם, אך ברשת הוא נשאר לתמיד.

★ מי יכול לראות את העקבות הדיגיטליים שאנו משאירים? (תשובה אפשרית- כל מי שמעוניין.

ברמת משתמש הקצה- ישנו מידע שניתן להגיע אליו באמצעות מנועי החיפוש. למידע זה יכולים להגיע חברים, מורים, הורים, מנהל בית הספר, מעסיקים עתידיים, גורמים צבאיים וכד'. ברמת גורמי השלטון והאכיפה (משטרה)- יכולים להגיע לכל מידע, גם למידע שכביכול נמחק מהרשת)

הוועדה המשרדית
לגלישה בטוחה ברשת

לתלמידי חט"ב / חט"ע ניתן להקרין את הסרטון הבא: [טביעת האצבע הדיגיטאלית שלי](#).
כמו כן, ניתן לעיין ב[דוגמא אקטואלית](#), המתארת קושי במחיקת תכנים אישיים מהרשת.

- ★ האם כשאני מפרסם על עצמי דברים ברשת אני מודע לכך שאני משאיר טביעת רגל דיגיטאלית? אם כן, האם זה משפיע על החלטתי מה לפרסם?
- ★ מה מניע אותי לפרסם דברים שונים לגבי עצמי? מה הרווח שלי מהפרסום? מה עלול להיות המחיר?
- ★ מהם שיקולי הדעת שיכולים להנחות אותי בעת פרסום תכנים?
- ★ מסתכלים על כף הרגל של עצמנו... אם הייתם ארכיאולוג שעובר על הפרסומים שלכם, מה הייתם לומדים על הדמות/זהות הדיגיטאלית שיצרתם לעצמכם? האם אתם מרוצים מדמות זו? מה הייתם רוצים לשנות? למחוק? להוסיף?
התלמידים יכולים להציג את תשובותיהם לשאלה באמצעות דמות דיגיטאלית שתיבנה בכלי [voki](#).
[להדרכה על השימוש בכלי](#).
- ★ המורה תזמין את התלמידים לשתף בתובנות אליהן הגיעו בעקבות חלוקת הדוגמאות של העקבות הדיגיטליים. מה ניתן ללמוד מהחלוקה שנוצרה בקבוצות? האם ישנן קטגוריות שחוזרות על עצמן? קטגוריות ייחודיות? קטגוריות שהפתיעו אותנו? שהדאיגו אותנו? (חשוב לאפשר מגוון של קולות, דעות מגוונות ולהדגיש מה בעינינו מהווה חציית קו אדום בפרסום תכנים - כל מידע שפוגע באחר- מביך ו/או משפיל ובפרט אם המידע פוגע בפרטיותו ובשמו הטוב של האחר, כגון הפצת מידע בעל אופי מיני).

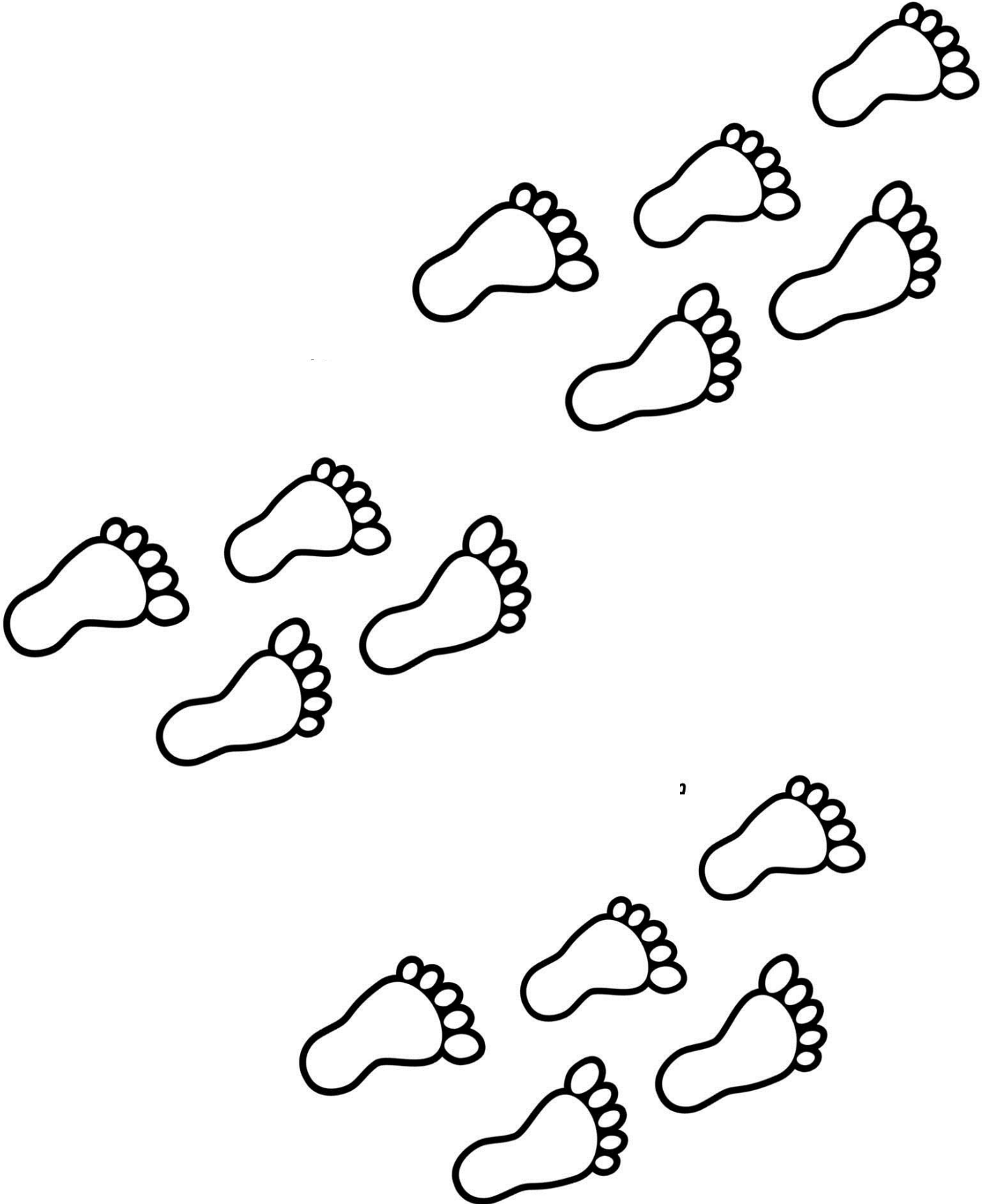
4. עיצוב סלוגן להתנהלות מיטבית ברשת

כל קבוצה תנסח סלוגן המעודד התנהלות מיטבית ברשת והשארת עקבות דיגיטליים חיוביים. הקבוצות תעצבנה את הסלוגן והתלמידים יציגו את התוצרים בכיתה (יש אפשרות לערוך לאחר הצגת הסלוגנים הצבעה לבחירת הסלוגן הכיתתי).
את התוצרים ניתן להעלות לאתר הבית ספרי ו/ או למפה השיתופית הארצית – ["עקבות דיגיטליים"](#)

הוועדה המשרדית
לגלישה בטוחה ברשת

עקבות דיגיטליים

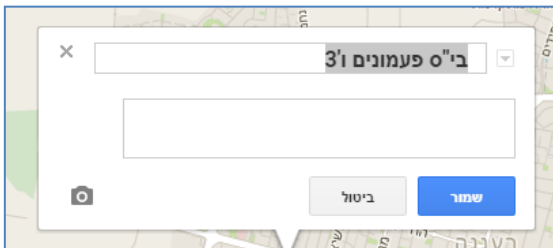

הוועדה המשרדית
לגלישה בטוחה ברשת

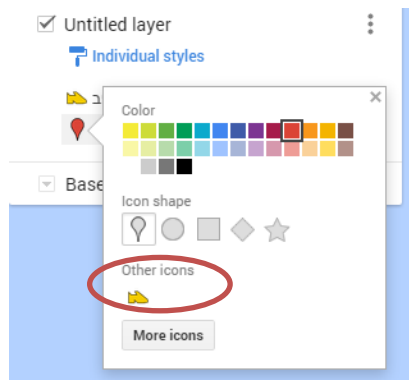
העלאת התוצר הכיתתי למפה ארצית שיתופית מפת עקבות דיגיטליים תשע"ה

היכנסו למפה השיתופית [עקבות דיגיטליים](#)

הוספת בית-הספר למפה:

- א. לחצו על לחצן הנעץ בסרגל העליון, ולאחר מכן נעצו אותו על מיקומו המדויק של ביה"ס על-גבי המפה.
- ב. בחלון שנפתח כתבו את שם ביה"ס והכיתה ולחצו על "שמור".

- ג. שנו בתפריט שלצד המפה את אייקון הנעץ לאייקון הנעל צהובה

הוספת התוצר הכיתתי למפה השיתופית

- א. על מנת להוסיף תמונה למפת גוגל, יש להעלותה לפני כן לרשת האינטרנט. ניתן לעשות זאת במספר דרכים:

1. העלאת התמונה לאתר בית-הספר (שימו לב – יש להעלות את התמונה לאחד המרחבים הפתוחים באתר הבית-ספרי, ולא למרחבים הסגורים עם שם משתמש וסיסמה)

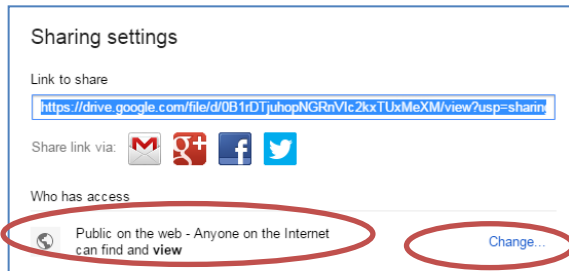
2. העלאת התמונה ל-Google Drive או כל אחסון ענן אחר (Dopbox, One drive וכו')

[רטון הדרכה בנושא אחסון קבצים ב-Google Drive](#)

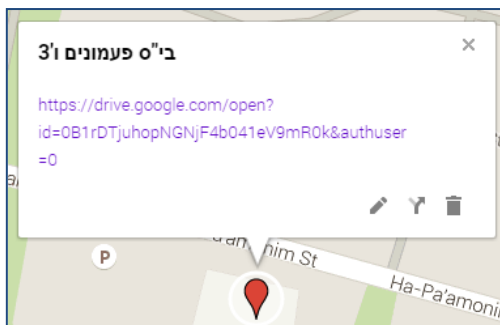
**הוועדה המשרדית
לגלישה בטוחה ברשת**

[קובץ הדרכה לשימוש בגוגל דרייב](#)

אם העליתם את התמונה לגוגל דרייב, יש לגשת להגדרות השיתוף ולשנות אותה ל"ציבורית" – Public on the web.
רק כך אחרים יוכלו לצפות בה

ב. העתיקו את כתובת דף האינטרנט אשר בו מאוחסנת התמונה שלכם.

ג. לחצו על נעץ הכיתה / בית הספר שלכם

[במפה השיתופית](#)

בחלון שנפתח לחצו על סימן העריכה (עיפרון) והדביקו את כתובת דף האינטרנט של התוצר.

לצפייה בתוצר שלכם ובתוצרי כיתות אחרות – לחצו על כל אחת מהנעליים על גבי המפה והיכנסו לקישורים

בהצלחה!